

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Des. Erasmi Familiarium colloquiorum opus

Erasmus, Desiderius

[Heidelberg], [ca. 1615]

Psevdochei et Philetymi

[urn:nbn:de:bsz:31-109179](#)

vulgo Maberti, aut latrina publica. CARTH. Vereor ne multò peius oleat apud Deum & angelos eius. MIL. Sed iam rixæ satis est. dic aliquid de sarciendo viatico. CARTH. Mibi nihil est quod dem: experiar quid velit Prior. MIL. At qui si quid daretur, essent tibi paratæ manus: nunc multæ obstant difficultates, quando numerandum est aliquid. CARTH. Quid alij faciant, ipsi viderint: Mibi, nec ad accipiendo, nec ad dandum sunt manus. Verum de his à prandio: nunc tempus monet ut accumbamus.

(a) *semina literatas*, in cicatricosos proverbium: vide Chiliades. (b) Alludit hoc quod dicuntur *mundo mortui*, (c) Iuvenalis. *Voluptates commendat rarius usus*. (d) *Funeris* fragiles sunt, & *papa & vera* solent decollari baculo. (e) Verba sunt historicis peculiaria: per *aram* significant religionem deorum, per *focum* rem domesticam. Nam & locus sacer erat Laribus. (f) *Delumbatus*, qui lumbos habet fractos aut casu, aut alio quovis infortunio.

(†) PSEUDOCHÆI ET PHILETYMI.

P. H. Vnde tibi scatet tanta mendaciorum via? Ps. Vnde suppetunt araneæ filia? P. H. Non est igitur artis, sed nature. Ps. A naturâ profecta sunt semina: ars & usus auxere facultatem. P. H. Non te pudet? PSEV. Non magis quam coccycem sua canticis. PHIL. At tibi in manus est mutare cantionem tuam: & in hoc est homini data lingua, ut vera predicet. PSEV. Imò ut conducibilis. At non semper expedit vera dicere. PHIL. Ita nonnunquam conducit habere manus furaces.

E

Et hoc vitium esse tuo cognatum, testatur etiam populare (a) proverbium. PSEV. Virumque vitium honestis nimirum autoribus: Illud habet Vlyssen tantopere laudatum ab Homero, hoc Mercurium etiam Deum, si Poetis credimus. PHIL. Ceterum igitur vulgus execratur mendacem, fures etiam subiguntur in crucem? PSEV. Non ideo quod mentiantur, aut furentur, sed quod in scite mentiantur ac furentur: vel quia praeter naturam, vel quia non satis callentes artem. PHIL. Estne scriptor quisquam, qui tradit artem mentendi? PSEV. Bonam artis partem monstravere tui rhetores. PHIL. Hi quidem tradunt artem bene dicendi. PSEV. Verum: sed bona pars bene dicendi est scite mentiri. PHIL. Quid est scite mentiri? PSEV. Vis definiam? PHIL. Volo. PSEV. Est ita mentiri, ut lucro sit, nec deprehendi possit. PHIL. At quotidiani deprehenduntur mali. PSEV. Iste non sunt artifices absoluti. PHIL. Es igitur tu absolutus artifex? PSEV. Propemodum. PHIL. Experire an me possis mentiendo fallere. PSEV. Et te quoque possim, vir optimus, si libeat. PHIL. Dic igitur aliquod mendacum. PSEV. At iam dixi, non deprehendisti? PHIL. Non. PSEV. Age factis attentus. Nunc incipiam mentiri. PHIL. Suni attentus, dic aliquid. PSEV. At iam iterum mentitus sum, te non deprehendente. PHIL. Evidem nihil adhuc audio mendacij. PSEV. Andiss si calleres artem. PHIL. Proinde commonstratu. PSEV. Primum appellavi te virum optimum. Annon istud est insigne mendacium, quum ne bonum quidem sis: & si

Q 4 bonus

bonus es, optimus dici non possis, quum sint innu-
 merite meliores? PHIL. Hic planè fecelleras. PSEV.
 Iam fæc periculum, an possis alterum mendacium
 ex te deprehendere. PHIL. Non possum. PSEV.
 Hic desidero ingenium, quod alibi præfas. PHIL.
 Fateor, ostendet tu. PSEV. Cùm dicerem: Nunc
 inciam mentiri, nónne magnificè mentiebar; quin
 tot annos adfueverim mentiri, & paulo anor, quans
 hoc dicerem, essem mentitus? PHIL. Mirum præ-
 stigium. PSEV. Sed nunc saltē monitus arrige au-
 reis, ut deprehendas mentientem. PHIL. Arrexi.
 DIC. PSEV. Imò iam dictum est, & tu meum men-
 dacium es imitatus. PHIL. Tum hibi persuadebis,
 quod nec aures habeam, nec oculos. PSEV. Quam
 homini sint aures immobiles, ut nec arrigi possint,
 nec demitti, mentiebar te arrigaturum aures. PHIL.
 Talibus mendaciis plena est omnis hominum vita.
 PSEV. Non talibus tantùm, ô bone. Nam haec lu-
 dicra sunt: sunt quærem adferant. PHIL. Turpis
 est lucrum ex mendacio, quæm ex (b) lotio. PSEV.
 Verum est, inquam, sed iis qui mentiendi nesciunt
 artem. PHIL. Quam igitur tu calles artem? PSEV.
 Non aequum est, ut te gratis doceam: numera & au-
 dies. PHIL. Non emo malas artes. PSEV. Dona sicutur
 gratis fundum tuum? PHIL. Non sic insano. PSEV.
 At ego ex hac arte mea certiores capio fructus quæm
 tu ex tuo fundo. PHIL. Manebit tibi ars tua: tan-
 tum profer specimen, ut intelligam non omnino va-
 num esse quod dicas. PSEV. Accipe igitur (c) speci-
 men. Multis multorum negotiis memet admisso;

emo

emo vendo, recipio, sumo mutuo, accipio depositum.
 PHIL. Quid tum postea? PSEV. Atque hic potissimum capto eos, a quibus non facile deprehendar.
 PHIL. Quos? PSEV. Stupidos, oblivious, inco-
 gitantes, longe somatos & mortuos. PHIL. Cer-
 tum est, mortuos neminem redarguere. PSEV.
 Si quid cui vendo in diem, diligenter annoto in li-
 bellis rationum. PHIL. Quid deinde? PSEV.
 Vbi reddenda est pecunia, plus imputo mercium
 emptori, quam acceperit. Is si incogitans est, aut
 oblivious, mihi certum est lucrum. PHIL. Quid
 si deprehendat? PSEV. Profero librum rationa-
 lem. PHIL. Quid si doceat, & evincat, se non
 acceperisse, quod imputas? PSEV. Reclamo quan-
 tum possum. Nam in hac arte prorsus inutilis est
 pudor. Denique extrema(d) ancora est, ut aliquid
 comminiscar. PHIL. Quid palam deprehensio?
 PSEV. Nihil est facilis: erravit famulus aut ipse
 lapsus sum memoria. Scitum est, multas simul mi-
 scere rationes, hic facilis est imponere. Exempli
 causa. Sunt quaedam disfuncta, quod soluta sit pe-
 cunia: sunt alia, pro quibus nihil numeratum est.
 Hec in posterioribus codicillis misce o sic, ut nihil
 distinguam. Vbi suppatur, contendimus & vinco
 plerumq; vel per iurio. Est & hoc artis, ferè rationem
 in eo cum accinclio ad iter & imparato. Nam mea
 mihi semper parata sunt. Dicitur aliquid apud
 me. seruo clam apud me, nec reddo. Longum est
 prius quam resciscat ille, ad quem res missa est. Tan-
 dem, si non licet in scisciari, dico mihi perisse, aut

Q 5 con-

contendo me misisse, quod non misi, incuso aurigae.
 Postremo, si vitare non possum, quin reddam, red-
 do accisum. PHIL. Bella verò ars. PSEV. Non-
 nunquam eodem nomine bis accipio pecuniam, si
 liceat. Primum domi, deinde illic quo proficiscor:
 & nusquam non sum. Interim tempus inducit obli-
 vionem, cōfunduntur rationes, aliquis moritur, aut
 suscipit longinquam peregrinationem: ut omnia
 pessimè cadant, saltem interim usus sum aliena pe-
 cunia. Nonnullos etiam capti specie benigitatis, ut
 faveant mentienti, sed semper de alieno: de meo nec
 matri darem teruncum. Quanquam autem in sin-
 gulis videatur lucrum exiguum, ex multis tamen
 (multis enim memet, ut dixi, misceo) nascitur acer-
 vus, haudquaquam paenitendus. Porro, ne deprehē-
 dar, quā multe sunt technæ, tū illa p̄cipua: omnes
 omnium epistolæ, quas possum, intercipio, resigno, ac
 lego. Si quid obfuturum suspicor, premo: aut si red-
 do, reddo meo tempore. Adhæc, inter longos tem-
 pos intervallo, mendaciis meis sero similitatem.
 PHIL. Quis isthinc usus? PSEV. Geminus. Pri-
 mū, si non præstatur, quod alterius nomine pro-
 misi. & quo nomine munus etiam accepi (nam fū-
 mōs huiusmodi magni vendo) fingo per illum aut il-
 lum s̄t̄isse, quo minus perfectum sit. PHIL. Quid
si neget ille? PSEV. Is procul abest, puta Basilee;
 ego pollicor dare in Anglia: deinde fit, ut ortā si-
 multate neuter alteri credat, si quid incuser. Ha-
 bes specimen artis. PHIL. At istam artem nos
 crassiores solemus vocare furtum, qui sicutum voca-
 mus f-

ROT.

FAMIL. COLLOQVIA.

258

musicum, & (g) scapham scapham. PSEV. O hominem iuris Cesarii rudem! An licet intendere actionem furti ei, qui suppressit depositum, aut qui abiurat mutuum, aut simili technâ imposuit? PHIL. Oportuit. PSEV. Proinde vide prudentiam artificum. Ex his plus est lucri, aut certe tantundem, & minus est periculi. PHIL. Malè sit tibi cum tnis technis ac mendaciis. Non enim libet dicere, Vale. PSEV. Tu ringere cum tua pannosa veritate. Ego interim suaviter agam cum meis furris ac mendaciis, dextro(h) Vlysse ac Mercurio.

† *Pseudochetus* fusor mendaciorum. *Philetymus* amans veritatis. (a) Proverbiū, *Qui mendax idem & furax.* (b) Alludit ad Vespasiani dictum: *Lucribonus est odor ex ro- qualibet.* Nam is vestigial collegit ex lotio, re malè olen- te, at non malè olebat pecunia. (c) Specimen, id est, gu- stum sive exemplum. (d) *Extrema ancora*, id est, supre- mum refugium, vide proverbiū de sacra ancora. (e) No- men hic titulus est debiti, unde & pro debitoribus acci- piuntur nomina. (f) Vide proverbiū: *Fumos vendere.* (g) Græca vox ambigua est: sed opinor melius verti per ligonem à οὐτέ τοι quod est fodio. (h) *Vlysses* ab Homero singitur vafer & mendax. *Mercurius* affert lucrum, vafer quoque ipse, ac furax.

NAVFRAGIVM. *Colloq. Helv.*

ANTONIVS, ADOLPHVS.

p. 397.

ANTO. Horrenda (a) narras. Est istud navi- gare? Prohibeat Deus, ne mihi quicquam unquam tale veniat in mentem. ADOL. Imò quod ha- etenus commemoravi, lusus merus est pra his que nunc